

Teologia Părintelui Profesor Dumitru Stăniloae, o teologie a iubirii și dăruirii, a rugăciunii și desăvârșirii

Pr. Conf. Dr. Ioan C. TEȘU

Despre Părintele Profesor Dr. Dumitru Stăniloae trebuie să se vorbească în duh de adâncă prețuire și venerație. Viața și opera sfinției sale constituie „paradigme” ale iubirii de Dumnezeu și de semenii, ale slujirii și dăruirii totale față de ei. Din acest motiv, el este un „model”, „o pildă” și un „exemplu” de valoarea autorilor tratatelor despre preoție și a Părinților duhovnicești ai scrierilor ascetice răsăritene.

Opera sa teologică va suscita interesul mai ales datorită temelor fundamentale aprofundate, nuanțării făcute, profunzimii și reflexivității celor analizate, precum și lirismului intrinsec al tuturor celor dezvoltate.

Ea împodobește și încununează teologia ortodoxă românească a veacului al XX-lea, constituind un moment de apogeu, o sursă de neignorat, un „document” al Tradiției creștine ortodoxe, absolut indispensabil oricărei cercetări teologice pertinente.

Părintele Profesor Dr. Dumitru Stăniloae a fost, pe bună dreptate, considerat „patriarhul” teologiei academice ortodoxe românești din veacul al XX-lea, personalitate providențială pentru Ortodoxia românească și panortodoxă, pentru dogmatica răsăriteană de la cumpăna dintre cel de-a doilea și al treilea mileniu creștin.

Sfinția sa este, în mod indubitabil, și precum o probează viața și opera sa, cel mai prolific și important teolog ortodox al veacului al XX-lea. Opera sa îmbrățișează și acoperă toate domeniile de cercetare teologică, începând, cronologic, cu istoria Bisericii universale și române, și adâncindu-se în domeniile de vârf ale științei teologice: Spiritualitatea Ortodoxă: Ascetica și Mistica; în Teologia Dogmatică și Liturgică, fiecare dintre acestea cu delimitările și capitolele lor particulare.

Lucrările sale, fie că este vorba de manuale de teologie (*Spiritualitatea Ortodoxă*, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*), fie de traduceri (Hristu Androustos, *Dogmatica Bisericii Ortodoxe răsăritene*, *Filocalia*, vol. I-XII, opere fundamentale ale Sf. Grigorie Palama, ale Sf. Maxim Mărturisitorul, Sf. Simeon Noul Teolog, Sf. Grigorie de Nyssa, Sf. Atanasie cel Mare, Sf. Chiril al Alexandriei, Sf. Dionisie Areopagitul, Sf. Grigorie Teologul, pentru a le menționa pe unele dintre ele, care au influențat profund opera Părintelui Stăniloae), ori de studii, articole, note, însemnări, reflecții teologice sau comentarii ecumenice, pot fi

socotite fundamentale pentru dezvoltarea domeniilor pe care le cercetează, adevărate sinteze, documente sau monumente în care este cuprinsă și explicitată învățătura autentică ortodoxă, așa cum au păstrat-o și tâlcuit-o Sfinții Părinți ai Bisericii, timp de două milenii.

Debutând cu preocupări istorice și adâncindu-se în sintezele dogmatice, liturgice, ascetice și mistice, Părintele D. Stăniloae a lăsat teologiei ortodoxe românești o operă de referință pentru orice explorare teologică viitoare pertinentă.

Personalitate intelectuală și morală accentuată, cu largi deschideri umaniste, cunoscător al mai multor limbi vechi și moderne, cu bogate cunoștințe de filologie, filosofie, psihologie, precum și din domeniul științelor exacte, Părintele Stăniloae a pus în valoare, a dezvoltat și a dus gândirea teologică răsăriteană la culmi înalte ale aprofundării științifice și ale trăirii religioase.

Aproape că nu există domeniu al teologiei ortodoxe pe care să nu-l fi explorat până la cele mai subtile nuanțe și pătrunzătoare detalii „patriarhul teologiei românești”. Nu este nici o exagerare în a spune că Părintele Dumitru Stăniloae, prin reflecțiile sale teologice, îmbogățește o tradiție dogmatică învechită și închistată în formule canonice vechi sau corectează o viziune doctrinară scolastică, la fel de periculoasă prin lipsa ei de duh, de simțire, a celor predate *ex cathedra*. Este mai degrabă un îndemn la a descoperi și valorifica gândirea „inspirată” a celui mai important teolog ortodox al veacului al XX-lea, izvor al progresului dogmatic și teologic ortodox contemporan. În măsura în care nu va fi ignorată sau uitată între filele unor lucrări și în rafturile unor biblioteci, opera monumentală a Părintelui Stăniloae își va dovedi valoarea și actualitatea ei teologică și, am putea spune, predictică.

Scrierile Părintelui Stăniloae, de mare profunzime și expresivitate, limpezime și subtilitate, analizează în largi și pătrunzătoare detalii temele centrale ale vieții creștine și ale teologiei ortodoxe, ale vieții Bisericii și ale mișcărilor sufletului omenesc și românesc. Reflecțiile privind spiritualitatea poporului român se îmbină în modul cel mai înalt cu largile considerații privind istoria generală a Bisericii creștine. Dogma se întregeste în cult, adevărul se explicitează în experiența duhovnicească, în evlavie, *theoria* se împlinește în *theologie*.

Un merit incontestabil al „patriarhului” teologiei române este acela de a fi scos din negura și uitarea vremurilor și a ignoranței viața, opera și personalitatea multor autori creștini normativi pentru spiritualitatea ortodoxă, în general.

Pe lângă traducerea operelor fundamentale ale acestor Sfinți Părinți, la care am făcut deja referire, putem socoti o binecuvântare a lui Dumnezeu pentru Ortodoxia românească traducerea și publicarea în „*limba vechilor cazanii*” a *Filocaliei*, comoară a sufletului creștin ortodox. Iar din acest punct de vedere trebuie să subliniem faptul că Părintele Profesor nu este doar un inspirat traducător al acestei magistrale colecții, ci și un întregitor al ei, adăugând la textele originale din colecția greacă unele lucrări capitale ale autorilor filocalici, capabile să ne familiarizeze și mai mult cu gândirea lor de Dumnezeu inspirată.

Cele douăsprezece volume impresionează atât prin profunzimea învățăturilor autorilor ei, dar și prin stilul duhovnicesc în care Părintele Stăniloae ni-i face apropiați cugetelor și inimilor noastre.

Prin toate acestea, putem spune, pe bună dreptate, că Părintele Profesor a adus cerul Ortodoxiei universale pe pământ românesc, fiind un teolog creator, autorul unor sinteze teologice de mare amploare și profunzime. Lucrările sale, introducerile largi și bogate în date și nuanțări, precum și notele de subsol, pe care le-a inserat în operele sale, se pot constitui într-o teologie inedită, de aceeași adâncime și bogăție de idei și de trăire.

Trebuie să subliniem faptul că Spiritualitatea Ortodoxă: Ascetica și Mistica, deși au reprezentat fundamentul teologiei sale, au constituit, din nefericire, un capitol interzis, prohibit în acea vreme, o disciplină scoasă în afara programelor universitare și interzisă analizei și dezvoltărilor teologice din perioada de „tristă amintire” pentru istoria neamului românesc, și din această cauză Părintele Stăniloae nu a avut libertatea de a publica decât accidental (atunci când scăpau cenzurii) scrieri despre domeniul care i-a fost cel mai drag, printre cele cu care și-a început de fapt bogata și covârșitoarea sa operă teologică, pentru care s-a jertfit atât de mult și pentru care a avut atât de mult de suferit.

În ciuda tuturor opreliștilor ideologice, Părintele Profesor și-a dezvoltat „sisific” opera sa teologică și duhovnicească, după cuvintele sale, cu iz filocalic, pe care adesea le repeta ucenicilor săi: „Mai bine să muncesc degeaba, decât să stau degeaba!”. Iar un rezultat, dintre cele mai strălucite, nu numai pentru Ortodoxia românească, dar și pentru întreg spațiul creștin răsăritean, din acea perioadă încercată, îl constituie publicarea cursului său de *Mistică*, sub forma celui de-al treilea volum de *Morală creștină pentru Institutele teologice* și, în mod deosebit, traducerea colecției de scrieri duhovnicești – *Filocalia* – ce pot fi socotite momente providențiale pentru teologia și creștinismul românesc. Fiecare își așteaptă încă înțelegerea și aprecierea lor fidelă și justă.

La aceste bogate „monografii” teologice se adaugă profundele interpretări și contribuții ulterioare ale Părintelui Profesor, adâncile sale note la scrierile filocalice și patristice, care, așa cum părintele însuși o mărturisea, se pot constitui într-o nouă formă de dogmatică – una duhovnicească, bazată pe cuvintele inspirate ale Sfinților Părinți ai Bisericii. Unele dintre exprimările sale se remarcă prin profunzimea inegalată în scrisul teologic românesc contemporan, altele au un adevărat caracter profetic, predictic.

Opera teologică, realizată de prea cucernicia sa, are în centrul ei Persoana lui Hristos și persoana umană, aflate permanent într-un dialog viu, derulat în lume și în timp – opere ale iubirii infinite ale lui Dumnezeu.

În scrierile Părintelui Dumitru Stăniloae, aflăm bazele unei adevărate sinteze teologice: cosmologice, antropologice, hristologice, pnevmatologice, eclesiologice, care are două trăsături fundamentale: **fidelitatea** față de Revelația dumnezeiască și **spiritul creator**, în sensul cel mai înalt și fericit, nu de inovație sterilă și străină, ci de explorare și adâncire până la cele mai subtile nuanțe și exprimări.

Poate că acesta constituie în fapt și unul dintre motivele atracției intrinseci a operei Părintelui Stăniloae: **fidelitatea desăvârșită față de învățătura tradițională a Bisericii**, dar în același timp **actualitatea modului de valorificare a ei**, în deplină receptivitate față de problemele lumii și ale omului contemporan; **redescoperirea izvoarelor prime ale credinței creștine și noutatea abordării; atotcuprinderea**

și profunzimea explorării; împletirea cunoștințelor teologice cu datele progresului uman și ale științelor contemporane; profunzimea și creativitatea; toate acestea îmbrăcate într-un limbaj de o claritate și un farmec duhovnicesc deosebit.

Sinteza realizată de Părintele Dumitru Stăniloae nu este o receptare mecanică și monotonă a unor teme creștine, ci o explorare creatoare a lor. Ea are aspectul unui grandios edificiu teologic și spiritual, așezat pe învățătura creștină a Bisericii celei Una, dar înălțându-se organic spre culmile desăvârșirii creștine, ale îndumnezeirii omului, atât de frumos cântate în opera sa.

Părintele Profesor dezvoltă o teologie pătrunsă de simțul tainei, al misterului divin. Lumea sau creația este o taină, are un caracter tainic, mistic și conduce spre Creatorul ei atotînțelept. Vorbind despre „apofatismul creației”, învățătura specifică spiritualității răsăritene, Părintele D. Stăniloae subliniază adevărul potrivit căruia lumea reprezintă pentru cunoașterea umană o mare taină. Apofatismul creației, care are la bază „taina lumii”, se bazează pe faptul creării lumii de către Dumnezeu – Taina infinită. Omul se află într-o epectază spre îndumnezeire, la care participă solidar și lumea, și din acest motiv, ea împrumută din caracterul tainic, apofatic, al vieții și al Dumnezeirii.

Fiind creată de Dumnezeu, lumea este opera iubirii infinite a Sfintei Treimi, „structura supremei iubiri”, cum a definit-o Părintele Profesor, operă a bunătății nefârșite și atotînțelepciunii dumnezeiești, or, acestea sunt inefabile, imposibil de cuprins în formule raționale precise.

Dumnezeu reprezintă atât cauza, cât și scopul lumii. Lumea a fost creată din iubire și spre participare la această iubire supraabundentă. Ea împlinește nu numai nevoia fizică a omului, cât mai ales pe cea spirituală. Ea este darul lui Dumnezeu și își păstrează acest caracter de „dar dumnezeiesc” chiar și după cadere.

Caracterul apofatic al lumii este dedus de Părintele Dumitru Stăniloae și din faptul că atât modul exact al creării lumii, cât și cel al sfârșitului ei rămâne ascuns, precum și din aceea că tot ceea ce se întâmplă în ea, începând cu procesele naturale, fizice, biologice și culminând cu cele spirituale, sunt taine, cunoașterea lor desăvârșită având-o doar Cel ce le-a elaborat.

O idee fundamentală, pe care o dezvoltă Părintele Profesor, este cea referitoare la raționalitatea creației. Dezvoltând învățături ale Sfinților Atanasie cel Mare, Vasile cel Mare, Grigorie de Nyssa, Dionisie Areopagitul și Maxim Mărturisitorul, Părintele Stăniloae deduce un „abis al raționalității creației”, în cadrul căruia distinge o raționalitate materială sau biologică și una spirituală, o raționalitate inconstientă și una duhovnicească.

Rațiunile ontologice, arhetipale, eterne, ale celor ce există, nu sunt statice, finite și sterile, ci fertile, dinamice și maleabile. Raționalitatea generală este contingentă, flexibilă, plasticizată și materializată.

Părintele D. Stăniloae vorbește despre „caracterul antropologic și antropocentric al lumii”. Lumea creată în totalitatea ei, precum și fiecare lucru își află sensul doar prin om – regele creației. Natura a fost creată pentru conștiință, pentru a se umple de energiile spiritului. Ea este un mediu al dialogului cu subiectul uman. Materia a fost creată pentru spirit, căci numai acesta o poate

deschide transcendenței, o poate valorifica în plan duhovnicesc. Nu numai lumea rămâne neactualizată fără om, dar și omul fără creație, rămâne în mare parte „inactualizat”. Lumea și omul se completează și se înfrumusețează reciproc, se împodobesc reciproc cu sens adânc și semnificație profundă.

În cadrul acestei teologii personaliste, lucrurile sunt definite a fi medii de comunicare cu Subiectul infinit și de infinită iubire a lui Dumnezeu și cu subiectele infinite umane. Lucrurile au o valoare dialogică și comunitară, constituind calea realizării unei adânci comuniuni interumane. Toate trebuie să manifeste slava lui Dumnezeu și să contribuie la apropierea, ajutorarea și iubirea interumană.

Caracterul acesta tainic al lumii, subliniază Părintele Profesor, implică o responsabilitate față de ea și trebuie să conducă la o atitudine duhovnicească. Omul trebuie să-i descopere adâncile înțelesuri și sensuri, rațiunile ei intrinseci și să se comporte în conformitate cu ele.

O altă idee, pe care o dezvoltă în mod particular teologul român, este cea referitoare la „darul lumii” și „dialogul complet al darului”. Ființele și lucrurile constituie pentru Părintele Profesor elementele unui dialog progresiv al darurilor. Între daruri există o complementaritate, astfel încât unele sporesc prin celelalte. Lumea își manifestă astfel caracterul ei de dar și de partener de comuniune, de mediu al dialogului interpersonal.

Părintele Stăniloae descoperă astfel o „ierarhie a darurilor”, începând cu acelea care au fost dăruite omului spre folos fizic sau material și până la cele cu înaltă finalitate duhovnicească. Chiar și cele materiale nu sunt strict fizice, ci, în baza raționalității lor interioare, au un substrat spiritual. Treapta cea mai înaltă în această ierarhie a darurilor o constituie semenii noștri, oamenii, care trebuie să conducă spre Rațiunea Personală Supremă.

Omul trebuie să imprime asupra lucrurilor „pecetea sa valorificatoare” prin muncă, altfel va descoperi „crucea darului”. Aceasta înseamnă că omul nu trebuie să se poarte fără discernământ și spre propria plăcere, ci să descopere adâncile lor rațiuni și să le actualizeze. Din această perspectivă, Părintele Profesor vorbește despre dimensiunea ascetică a lucrurilor, despre responsabilitatea omului față de ele, despre efortul de spiritualizare a materiei și de înduhovnicire a lumii.

Dacă prin păcat, rațiunile obiective sunt subiectivizate, prin asceză, ele sunt redescoperite și restabilite în raționalitatea lor primă, duhovnicească, dumnezeiască. Prin aceasta, lumea se demonstrează a fi un pom al cunoștinței binelui și răului, un „pedagog spre Hristos” sau, dimpotrivă, o „cale spre iad”.

O altă contribuție esențială a Părintelui Profesor, la acest capitol, o constituie aprofundarea sa referitoare la „taina materiei înduhovnicite”, „misticismul materiei” sau „materialismul mistic”.

Putem identifica, în acest mod, în scrierile Părintelui Stăniloae, coordonatele esențiale ale unei posibile „ecoteologii” și ale actualității ei.

Ample dezvoltări aduce Părintele Profesor nu doar în domeniul Dogmaticii Ortodoxe, ci, precum am enunțat-o deja, și în ceea ce privește Spiritualitatea Ortodoxă. Ponirologia și aretologia răsăriteană, precizată de Părinții duhovnicești ai Ortodoxiei, constituie teme predilecte ale teologului român.

Și din această perspectivă, detaliile și aprofundările pe care le face Părintele Profesor sunt fundamentale. Într-un limbaj teologic de o profunzime deosebită,

Părintele Stăniloae definește viața păcătoasă a fi o amăgitoare trăire prin epidermă, la baza căreia stă pofta de plăcere a omului. Dulceața pe care o oferă însă acestea este una falsă, o poftă de infinit, dar un infinit fals și ipocrit, un miraj care conduce spre zonele cele mai întunecate ale vieții umane. De aceea, în patimi se manifestă o falsă libertate, sinonimă cu robia spirituală. Patimile reprezintă, așa cum ne-a arătat Părintele Profesor, răni ale sufletului, gropi și zid în calea înălțării noastre duhovnicești spre Dumnezeu, trădarea vocației și demnității umane, nod de contraziceri, surse ale dezbinării și sfârșierii, ale dezordinii la nivelul eului și al relațiilor cu Dumnezeu și cu semenii.

Deosebit de importantă este insistența Părintelui Profesor asupra relației dintre patimi și facultățile sufletești, asupra modului de stârnire a patimilor și asupra mecanismului lor, precum și cea referitoare la afectele sau trăsăturile patice ireproșabile și simturi.

Lupta împotriva patimilor se realizează prin lucrarea de cultivare a virtuților creștine, care constituie firea umană restaurată. Părintele Profesor numește virtuțile a fi „stări totale ale ființei umane”, „viața adevărată a omului”.

În cadrul teologiei sale bazate pe iubire și dar, virtuțile sunt considerate semne ale iubirii lui Dumnezeu și apeluri la iubirea noastră de a I ne face asemănători și a ne uni cu El. Prin lucrarea virtuților, creștinul participă la Binele Suprem. În ele, Hristos este prezent ca Izvor al lor.

Părintele Stăniloae valorifică învățătura duhovnicească referitoare la prezența mistică a lui Hristos în sufletul omului din clipa botezului și dezvoltarea ei prin împlinirea virtuților. Pe măsura descoperirii acestei prezențe și a lucrării poruncilor și virtuților, acestea devin pentru sufletul creștin nu numai o „haină”, ci „peceti” mistice, așezate și întipărite în ființa noastră.

Vorbind despre „modurile virtuților”, Părintele Profesor insistă asupra învățăturii ortodoxe despre libera și împreună-colaborare dintre om și har (*sinergie*), în procesul dobândirii asemănării cu Dumnezeu sau al „pățimirii îndumnezeirii”. Virtuțile sunt, astfel, rodul ostenețelor duhovnicești sau flori din care răsar roadele, dar numai cu ajutorul lui Dumnezeu. Între nevoțele duhovnicești ale creștinului și harul lui Dumnezeu există o continuitate.

Totodată, Părintele D. Stăniloae arată că virtuțile constituie reîntoarcerea omului la sine sa, la firea sa autentică; ele conduc la adevărata cunoaștere de sine; virtuțile constituie „calea împărătească” a apropierii noastre de Dumnezeu; ele restaurează relația cu semenii noștri.

Toate aceste învățături, adevăruri teoretice, și-au găsit expresie culminantă în viața sfinției sale, o viață pusă sub semnul iubirii de Dumnezeu și de semenii și trecând, în mod inevitabil, prin proba încercărilor, a necazurilor, pe care Părintele Profesor le-a înțeles duhovnicește și cu privire la care ne-a lăsat pagini inegalabile.

Întreaga aprofundare teologică teoretică a sa s-a fundamentat pe experiența rugăciunii, pe care o considera respirația curată a sufletului. Părintele Profesor, pornind, astfel, de la detalii teologice tehnice, legate de necesitatea rugăciunii, de definițiile clasice date ei, de felurile și treptele rugăciunii, de relația dintre minte și inimă, în cadrul rugăciunii, pătrunde apoi în adâncurile experimentale ale rugăciunii, tratând despre relația dintre cuvânt și rugăciune, și ajunge la plânsul duhovnicesc aducător de bucurie, lacrimile suprafirești dătătoare de mângâiere.

Cuvinte de mare delicatete și sfială duhovnicească aflăm privind stările culminante ale rugăciunii: extazul dragostei și apofatismul vederii mai presus de vedere a luminii dumnezeiești, apofatismul de gradul al treilea sau apofatismul rugăciunii curate și neîncetate.

Pentru Părintele D. Stăniloae, rugăciunea individuală este încununată de rugăciunea comunitară și, în mod deosebit, de Sfânta Liturghie, fără de care, ne învață Părintele Profesor, nu există un progres duhovnicesc real.

Tratând despre cele mai tainice și apofatice aspecte ale aceste Tradiții creștine bimilenare, Părintele Profesor avea obiceiul să împodobească smerit adâncimea gândurilor sale cu frumoasa exprimare: „Atât mi s-a descoperit mie!”. Însă lectura și studiul atent al cugetărilor sale, adâncimea și profunzimea comentariilor făcute probează înalta sa viață duhovnicească, caracterul experimental al adevărilor dezvoltate și explicitate, faptul că Părintele a tâlcuit, nu din cele citite și din cele traduse, cât mai ales din cele simțite și experiate, aceste culmi ale vieții creștine, din experiență, din trăire și descoperire.

Părintele Stăniloae nu a fost un „teolog de birou”, nu a făcut o teologie academică scolastică, speculativă și doar teoretică, ci a fost un trăitor profund al adevărilor pe care ni le-a împărtășit. Înainte de a ni le face cunoscute nouă, le-a experiat personal, le-a însușit și trăit el însuși și de aceea cuvântul său nu este o abstracție, o părere, fie ea oricât de avizată despre realitățile sufletului creștin, ci sunt cuvinte cu „putere multă”, capabile să schimbe sufletul celui care face cunoștință cu opera părintelui în stare de sensibilitate duhovnicească.

Modul în care vorbește despre experiențele de culme ale vieții duhovnicești ne demonstrează cu prisosință că pe cele mai multe dintre ele nu le-a cunoscut doar din lectură, ci le-a probat prin viață. Dar despre toate acestea, a vorbit cu multă sfială duhovnicească și delicatete și le-a împodobit cu calitatea de „taine”.

Faptul că teologia sa nu este una pur speculativă, discursivă, ci practică, se oglindește desăvârșit în operele în care Părintele Profesor ne înfățișează bogăția și sublimitatea cultului ortodox, centrat pe Sfânta Liturghie, mediul coborârii lui Dumnezeu în sufletul creștinului și al urcușului duhovnicesc al omului spre Dumnezeu, ambianța unirii cerului cu pământul și a omului cu Dumnezeu Iubire.

Nu în ultimul rând, Părintele Stăniloae, pe lângă meritele sale în domeniul teologiei ortodoxe universale, a fost un **iubitor al Ortodoxiei românești**, pe care a văzut-o totdeauna, datorită echilibrului ei, o punte de legătură între celelalte forme de trăire ortodoxă; și un iubitor al sufletului creștin românesc, ale cărui calități le-a pus în valoare nu numai în lucrările din prima parte a activității sale teologice, dar și în notele ample din operele sale capitale.

Acestea sunt câteva din caracterele generale ale „**teologiei deschise**” spre Dumnezeu, spre lume, spre semeni și spre sine, pe care a dezvoltat-o Părintele Profesor Dumitru Stăniloae și asupra cărora credem că trebuie să se insiste mai mult în anii ce vor urma. Am vrut să subliniem caracterul personalist al gândirii sale, faptul că, în viziunea teologului român, lumea văzută și nevăzută, materială sau însufletită, lucrurile și persoanele nu sunt altceva decât daruri ale lui Dumnezeu, spre adâncirea comuniunii interpersonale cu semenii și cu Părintele nostru Cel creșc. Ele sunt medii ale străvederii lui Dumnezeu, ecouri ale iubirii Sale infinite,

purtând fiecare dintre ele, în ființa lor, bogate rațiuni dumnezeiești, ce se cer descoperite și cultivate prin asceză și iubire.

Opera sa teologică, de adâncă inspirație patristică și înaltă dezvoltare teologică, de largă respirație umanistă și științifică, constituie un moment de culme al dezvoltării științei teologice românești și ortodoxe, un izvor curat și bogat al spiritualității ortodoxe, al asceticii și misticii răsăritene, sursă de inspirație și meditație nu numai pentru teologul format, ci și pentru creștinul contemporan, însetat de a da vieții sale un sens duhovnicesc plener.

Modul nu atât liniar, cât mai ales ciclic, în care Părintele Profesor a analizat marile teme ale teologiei ortodoxe, cu insistențe, reveniri și aprofundări largi, face din scrierile sale elementele unui dialog cu lumea și societatea contemporană, în căutarea rădăcinilor ei spirituale, iar din Părintele Stăniloae un teolog al căutărilor ființiale și al împlinirilor duhovnicești, al sensului ultim și mântuitor, al speranței și al iubirii.

Pentru toate aceste merite, avem datoria să îl socotim pe Părintele Profesor Dumitru Stăniloae prezență providențială a veacului al XX-lea pentru creștinismul românesc și pentru Ortodoxia ecumenică și să-I mulțumim neîncetat lui Dumnezeu, pentru darul făcut Ortodoxiei universale, în general, Bisericii și teologiei ortodoxe românești, în mod deosebit.

The Theology of Father Dumitru Staniloae – a theology of love and prayer

Father Professor Dumitru Staniloae is the greatest theologian of the Orthodox Church in the XX-th century. His life and work are 'paradigms' of love for God and for the human being. His theological work is a source of research for the Orthodox theology, because of the great variety of themes presented and thorough analyses covering fundamental issues in theology.

Beginning with the Church history, the theological work of Father Staniloae continues with Orthodox Spirituality, Dogmatics and Liturgics. It follows the translations from the Fathers (Saint Gregory Palamas, Saint Maximus the Confessor, Saint Symeon the New Theologian et caetera) and the translation of the Philocalia, this collection of writings from the Holy Fathers about the theology and the practice of prayer in the Orthodox spirituality.

In his writings, we find a true theological synthesis: cosmology, anthropology, Christology, pneumatology, ecclesiology. This synthesis has two fundamental features: the fidelity to the Divine Revelation and the creative spirit, involving exploration and profound analysis in all the fields of theology. That is why his theology has been called an 'open theology' toward God and toward the world.